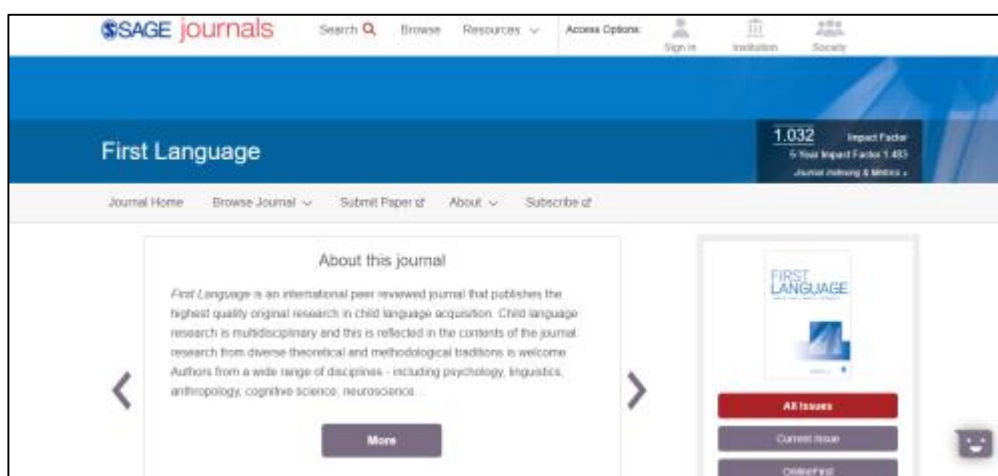

Lakatos Boglárka

A *First Language* folyóirat

A *First Language* folyóirat a gyermeki nyelvsajátítással kapcsolatos kutatásoknak és ezek gyakorlati alkalmazásainak fórumaként definiálja önmagát (1). Egyike a legmagasabb színvonalú gyermeknyelvkutatással foglalkozó folyóiratoknak (1. kép). Tagja a Közzétételi Etikai Bizottságnak (Committee on Publication Ethics: COPE).

1. kép

A *First Language* folyóirat nyitóoldala

A gyermeknyelvkutatás több tudományterületet ötvöz. Ez a multidiszciplináris jelleg tükröződik magában a folyóiratban is: különböző elméleti és módszertani hagyományokból származó kutatások egyaránt felfedezhetők benne. A folyóirat különböző tudományágak képviselőitől jelentet meg tanulmányokat, köztük a pszichológia, a nyelvészet, az antropológia, a kognitív tudomány, az idegtudomány, a kommunikáció, a szociológia és az oktatás területeiről. A tanulmányok típusai széles skálán mozognak, olvashatunk esettanulmányokat, kísérleteket, megfigyeléseket, elemzéseket a CHILDES korpuszból és szülői kérdőívek nyomán készült vizsgálatokat. A kutatások bemutatása mellett találhatunk elméleti cikkeket és könyvismertetőket is.

A folyóiratban közölt tanulmányok témái igen sokszínűek: a nyelvelsajátítás minden területéről fellelhető publikációk, a vizsgált korosztály az újszülöttektől egészen a fiatal felnőttekig terjed. A folyóiratban a következő témakörökről van szó: a szintaktika, a szemantika, a morfológia, a fonológia és a pragmatika fejlődése; a nyelv és a kogníció fejlődése; a nyelv és a társadalmi fejlődés; a nyelv és az oktatásfejlesztés; a fejlődési zavarokkal küzdő gyermekek nyelvi sajátosságai; a specifikus nyelvi zavar; a kivételes nyelvi készségek; a kétnyelvű nyelvfejlődés; a szülői beszéd hatása a nyelvelsajátításra; a verbális és a nonverbális kommunikáció; a nyelv és az írástanulás közötti kapcsolat; a diskurzuselemzés; a társadalmi-gazdasági tényezők és a nyelvelsajátítás; a preverbális kommunikáció; a nyelvi fejlődés és a kultúra; a nyelvi és az etnikai fejlődés; mérési és elemzési kérdések a gyermeknyelvkutatásban.

A *First Language* 1980-ban indult útjára, kezdetben évi három lapszámmal, majd 2006 és 2012 között négy-, 2013-tól pedig már kéthavonta jelenik meg. A folyóirat szerkesztője Chloë Marshall, az angliai University College London professzora, aki 2017 elején vette át a szerkesztői feladatokat a folyóirat szerkesztését 1983-tól vezető Kevin Durkintól. A nemzetközi szerkesztőbizottságnak az angol szerkesztők mellett tagjai amerikai, kanadai, ausztrál, holland és kínai kutatók is. Ez a nemzetközi jelleg tükröződik a folyóirat szerkezetében is. Egy lapszámban különböző nyelvekről szóló kutatások találhatóak, így akár egy *First Language*-en belül olvashatunk német, görög, kínai és orosz gyermekek anyanyelv-elsajátításának az aspektusairól. Az egyik különszámban olyan kis nyelvekkel kapcsolatos kutatások is kerültek, mint a kecsua, a szamoa vagy a tonga. A folyóirat lapszámonként rendszerint öt-hat publikációt tartalmaz, öt tanulmányt és általában hatodikként egy könyvismertetést olvashatunk benne.

A folyóiratnak alkalmanként speciális tematikájú számai is megjelennek, amelyeket egy kiválasztott témakörnek szentelnek. Ezeknek a lapszámoknak a szerkesztésére rendszerint kiemelkedő kutatókat kérnek fel vendégszerkesztőként az adott területről. Minden tematikus lapszám elején egy bevezető tanulmány olvasható az éppen aktuális szerkesztőtől, amelyet a válogatott tanulmányok követnek. Néhány példa a közelmúltból:

- *Language development and developmental language disorders: A special issue in honour of Heather van der Lely* (Nyelvfejlődés és nyelvfejlődési zavarok: Speciális lapszám Heather van der Lely tiszteletére), szerkesztő Chloë Marshall.
- *Indigenous children's language: Acquisition, preservation and evolution of language in minority contexts* (A bennszülött gyermekek nyelve: Nyelvelsajátítás, nyelvmegőrzés és nyelvfejlődés kisebbségi kontextusban), szerkesztő Barbara Kelly, Evan Kidd és Gillian Wigglesworth.
- *Linguistic interfaces and language acquisition in childhood* (Nyelvi interfészek és nyelvelsajátítás a gyermekkorban), szerkesztő Pedro Guijarro-Fuentes és Jason Rothman.
- *Conversation and language acquisition* (Társalgás és nyelvelsajátítás), szerkesztő Edy Veneziano.
- *Intervention and metalanguage* (Beavatkozás és metanyelv), szerkesztő Dorit Ravid és Anat Hora.

A 2016. évi tematikus számban – *Language development and developmental language disorders: A special issue in honour of Heather van der Lely* (Nyelvfejlődés és nyelvfejlődési zavarok: Speciális lapszám Heather van der Lely tiszteletére) – olyan tanulmány is helyet kapott, amely egy országokon átívelő kutatói együttműködésnek az eredményét mutatja be (Sauerland et al. 2016). 18 különböző európai nyelvben hasonlították össze ötéves gyermekek kérdésfeldolgozási képességét. A kutatás eredményei szerint a nyelvek közötti eltéréseket figyelembe véve a következő nyelvi tényezők könnyítik meg a gyermekek számára a kérdések megértését: a nyílt esetű morfológia, amelynek értelmében egyetlen lexikális elem szolgál mind a *ki*, mind a *melyik* jelölésére, valamint a szintetikus igealakok jelenléte.

A témákra jellemző sokszínűséget jól mutatja például a folyóirat 2018. évi 5. száma, amely öt tanulmányt tartalmaz. Tárgyalja a német gyermekek anyanyelvük különböző változatainak (a standard németnek és a helyi dialektusnak) elkülönítési képességét; a cochlearis implantátummal rendelkező és az egészségesen halló csecsemők gügyögésének a prozódiját; a gyermekek korai lexikális fejlődésének összefüggését a napi ellátásuk és az anyák iskolai végzettségének a függvényében; a személyes névmások használatát autizmuspektrumzavar-rizikóval rendelkező csecsemők és az anyai példa közötti összefüggésekben; valamint az eltérő lexikális képességgel rendelkező gyermekek fonológiai fejlődését.

Ilke de Clerck és munkatársai tanulmányukban (2018) cochlearis implantátummal rendelkező, születésüktől siket és egészséges, halló csecsemők spontán gügyögésében vizsgálták a prozódia változását. A kutatás arról számol be, hogy összehasonlítva az ép halló csecsemők gügyögésével, a cochlearis implantátummal rendelkező csecsemők gügyögésében a prozódiai jegyek kevésbé változatos mintát mutatnak.

Angela Xiaoxue He és munkatársai (2018) a korai beszédfejlődési szakaszra fókuszálva mint lehetséges befolyásoló tényezőt vizsgálták az anyai példa hatását a beszédprodukción, különös tekintettel a személyes névmásokra még az autizmus diagnózisának a megállapítása előtt. A kutatásban 3–19 hónapos gyermekek beszédprodukciónját elemezték. Rámutattak arra, hogy a magasabb rizikófaktorral rendelkező gyermekek kevesebb személyes névmást kapcsolnak a saját nevükhöz, mint a kisebb rizikófaktorú gyermekek. A kutatásban azokat a helyzeteket elemezték, amelyekben az anyák a nevükön szólították a gyermekeiket. Az eredmények azt mutatták, hogy az anyák gyakran a figyelemfelhívás céljából használták a gyermekek nevét. Ez arra enged következtetni, hogy a magas rizikófaktorú gyermekek azért hallanak kevesebb névmást, mert az édesanyák több időt fordítanak arra, hogy megpróbálják felhívni magukra a figyelmüket. A kutatók szerint ez kapcsolatban lehet a magas és az alacsony rizikófaktorú gyermekek szociális-kommunikációs képességeinek a különbségeivel.

A folyóirat legtöbb (3134) alkalommal megtekintett és letöltött tanulmánya – *Deaf children need language, not (just) speech* (A siket gyermekeknek nyelv kell, nem[csak] beszéd) – a legfrissebb számban olvasható, amelyben Matthew L. Hall és szerzőtársai (2019) a siket gyermekek jelnyelvelsajátításának fontossága mellett érvelnek. A legtöbbet hivatkozott tanulmány Soyeong Pae és munkatársainak (2016) írása – *Effects of feedback on parent–child language with infants and toddlers in Korea* (A visszajelzés hatása a szülő-gyermek nyelvre csecsemők és kisgyermekes esetében Koreában) –, amelyben tipikusan fejlődő csecsemőket nevelő családok természetes nyelvi környezetének a változásait figyelték meg Dél-Koreában. A kutatásban részt vevő 4–16 hónapos gyermekek szüleinek szülő-gyermek interakcióját vizsgálták 6 hónapon keresztül, két csoportra osztva. A kísérleti csoport naponta rögzítette a nyelvi környezetet, amelyet a LENA (Language Environment Analysis) automatikusan elemzett, és visszajelzést adott, míg a kontrollcsoport visszacsatolás nélkül csak az interakciókat rögzítette a kísérleti időszak három szakaszában. A kísérletben olyan tényezőket vizsgáltak, mint a szavak száma, a társalgási fordulók száma. A kutatás eredményei szerint azon szülők, akiknél a nyelvi környezet az átlag alatt volt, a nyelvi visszacsatolás hatására fejlesztették gyermekeikkel a kommunikációs interakciójukat.

A *First Language* folyóirat hasznos lehet mindazok számára, akik gyermeknyelvkutatással foglalkoznak, vagy csak érdeklődnek iránta. Kifejezetten érdekes lehet azok számára, akik mélyebben szeretnék megismerni a különböző anyanyelvű gyermekek nyelvelsajátításainak a folyamatát, vagy a magyar gyermekek nyelvelsajátításának összehasonlításaként lapoznának bele a tanulmányokba.

Irodalom

- De Clerck, Ilke – Pettinato, Michèle – Gillis, San – Verhoeven, Jo – Gillis, Steven 2018. Prosodic modulation in the babble of cochlear implanted and normally hearing infants: A perceptual study using a visual analogue scale. *First Language* (5): 481–502. <https://doi.org/10.1177/0142723718773957>
- Hall, Matthew L. – Hall, Wyatte C. – Caselli, Naomi K. 2019. Deaf children need language, not (just) speech. *First Language* 4: 367–395. <https://doi.org/10.1177/0142723719834102>
- He, Angela Xiaoxue – Luyster, Rhiannon – Hong, Sung Ju – Arunachalam, Sudha 2018. Personal pronoun usage in maternal input to infants at high vs. low risk for autism spectrum disorder. *First Language* 5: 520–537. <https://doi.org/10.1177/0142723718782634>
- Pae, Soyeong – Yoon, Hyojin – Seol, Ahyoung – Gilkerson, Jill – Richards, Jeffrey A. – Ma, Lin – Topping, Keith 2016. Effects of feedback on parent–child language with infants and toddlers in Korea. *First Language* 6: 549–569. <https://doi.org/10.1177/0142723716649273>
- Sauerland, Uli et al. 2016. How Do 5-Year-Olds Understand Questions? Differences in Languages across Europe. *First Language* 3: 169–202. <https://doi.org/10.1177/0142723716640236>

(1) *First Language*. <https://journals.sagepub.com/home/fla> (2019. szeptember 5.)

Lakatos, Boglárka: The journal *First Language*

Az írás szerzőjéről

Lakatos Boglárka

doktori hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest

bogi.lakatos[kukac]gmail.com